Sala V.T.
Gab. 18
Est. 8
Tab. 8
N.º 5

DAMIANI
GOIS EQVITIS LVSI-TANI. VRBIS LO-VANIEN SIS OB-SIDIO.

OLISIPONE APVD Lodouicum Rhoto-rigium typogra-phum.

M. D. XLVI.

BIBLIOTECA GERAL DA UNIVERSIDADE DE COIMBRA

DAMIANI GOIS EQVITIS LVSITANI DE captiuitate ſua, Et de ijs, Quæ ad Louanium à Longouallio Gallorum duce acta ſunt, ad Carolum Quintum Auguſtum Vera narratio.

EA eſt Cæſar Auguſte multorum hominum natura, ut potius obtrectādi ſtudio, quàm referenda gratia delectetur. Ac habet quidē humana natura multa & magna uitia, ſed nullum tamen grauius, neq; intolerabilius, quàm illam obliuionem gratiæ, coniunctam cum laceratione, & oppreßione uirtutis alienæ, In quo crimine, id etiam ineſt mali, quod qui eo obſtricti ſunt, uitia quæ à natura habent, artificio quodam maliciæ condiunt. Quicumq; enim ingratus eſſe uult, ut ingratus eſſe poßit, eleuat beneficia in ſe collocata, famamq; illorum arrodit, et carpit, ut uel nihil, uel perquam puſillum debere uideatur. Sed ſi eſt aliqua diſcipli-

na uirtutis, ſi ullum ſtudium ſapientiæ extat, non deberent qui hæc profitentur, eiuſmodi artibus, ad bonorum uirorum, beneq; de ſe meritorum, famam dignitatemq; lædendam abuti. Quod cum nemini mortalium, multo tamen minus Louanienſibus id conuenit, in quos publice, priuatimque tam multa mea merita conſtabāt, quorumq; periculum et diſcrimen, periculo capitis fortunarumq; mearum grauiſsimis temporibus ciuitatis auerteram. Quorum pro beneficijs meis maleficia, pro ſtudijs odia, pro ſalute ciuitati data, perniciem prope redditam, ſacra tua maieſtas paucis cognoſcere ne grauetur. Cum ſumma ſemper neſcio qua literarum admiratione olim tenerer, neq; tamen ob aulica negotia in quibus à puero pene enutritus uerſabar, operā eis liberam impendere ualerē, nō remittente ſe interim affectu, cœpi cogitare mecum, quomodo tandem ijs uacare poſſem. Nec defuit cōſilio ſucceſſus. Louanium enim Antuerpia relicta (ubi tum ob negotia regis agebam) me contuli. Sed hoc in loco cum ſeptem ferme menſes coluiſsem manſuetiores muſas, ab inuictiſſimo Ioanne huius nominis tertio Luſitanorum rege (apud quem à puericia educatus fueram) ultro delata mihi orientalium Indiarum quæſtoria dignitate, in aulam aſciſcor. Qua de cauſa reuerſus in patriam, cū magis magiſq; literarū amore flagrarem, quæſturam uix initam depoſui, ac deinde peragratis, perluſtratiſque aliquamdiu uarijs regionibus & academijs, cum inter cæteras, Brabantia tua Cæſar Auguſtiſsime, impenſius mihi commendaretur, Louanium cum uxore, quam in Hollādia rege aſsentiente duxeram, ſtudiorum gratia commigraui. Quod quidem oppidum, multis antea & maximis beneuolentiæ argumentis, ſēper edocui mihi intime charum & iucundum fuiſse. Quæ autem ibi uitæ meæ, quæ inſtituendæ, alendæq; familiæ ratio, quæ coniunctio non ſolum cū optimatibus academiæ, uerum etiam cum decurionibus ac nobilitate municipij fuerit, quam deniq; illuſtri gratia tum ſtudioſorū, tum ciuium floruerim, ab illis potius te Cæſar inuicte, quàm ex me cognoſcere malo. Etſi enim defloruit gratia, memoriaq; noſtrorum beneficiorū una cum detrimento fortunarum mearum, quibuſq; ante obſidionem chariſſimus eram, ijſdem poſt liberationem urbis, ne quidquā debere mihi uiderentur, grauis eſse cœpi, ſpero tamen teſtimonium publicū innocentiæ pietatiſq; meæ nequaquam mihi denegatum iri. Caſus autē qui me à ciuitate alienauit, hic

fuit. Cum ſub æſtiuis menſibus in Hollãdiam cum
uxore, uſitato more properarem, ut ea patriæ ſolo
quotannis frueretur, ac interea aliquot dies ſuſpenſo
itinere Antuerpiæ hærerem, ecce nuncium per cer-
tos homines accipio, hoſtilem illam manum, quæ nul
la denunciatione belli facta, inſtar prædonum, Bra
bantiam repentinis depopulationibus, incendijs,
cædibus, uaſtabat, Louanium magnis itineribus con
tendere, ibiq; ſedem belli ſtatuere, quo tanquam ad
domicilium martis, utrinq; è Gelria & è Gallia
exercitus tuto commearent, quē locum ſi armis tene
rent, certa iam illos ſpe foueri, proxima quæq; in di
tionem & poteſtatem ſuam redigendi, acceſsione
præſertim copiarum Gallicarum, quas Aurelio-
rum dux non ita procul apud Iuodium ſub ſignis ha
bebat. His rebus cognitis, meus ille in academiam
Louaniēſem fatalis amor, me ex itinere Louanium
retraxit, multum ſane reluctante uxore, multum diſ
ſuadentibus amicis, & tanquã diuina quadã præ-
ſenſione, cunctis infauſta ominantibus. Sed gratitu
dinis, pietatiſq; meæ eſſe iudicabam, pro uirili mea
parte, armis, conſilijsq;, ei urbi ſuccurrere, que me
quaſi pia mater prope in ſinu ſuo inter literas ac li-
teratos fouiſſet. A duolo igitur cõfeſtim ad urbem

eamq; eodem die ingredior, quo plæriq; illam ciues
& municipes, relictis aris, focis, coniuge, liberis,
per ſummum dedecus deſerebant. Vxor etiam quia
me ab hac incitatione animi, ſuſceptoq; conſilio de-
fendendæ urbis, lacrymis, lamentiſq; ſuis deflecte-
re non potuit, iter meum ſubſecuta eſt. Quam gra
tus autem fuerit aduentus meus, ex eo haud obſcure
cognoſci poterit, quod eodem prope momento, quo
cognitum eſt de meo reditu, à magiſtratibus in ſe-
natum uocor: ibi de munienda pro magnitudine pe
riculi, defendendaq; ciuitate, conſilio habito, in tãtis
aſperitatibus rerum, anguſtijſq; temporis, uarie la
teq; diſceptatum eſt. Placuit tandem, ut ego cũ pau
cis alijs, oppidum intus foriſq; inſpicerem, remq; to
tam explorate perceptam & cognitam ad ſena-
tum referrem. Quod munus ut ſummo ſtudio ſuſ-
cepi, ita ſuſceptum nauiter alacriterq; obiui, ac-
quid mihi de ſitu, naturaq; loci, de munienda, defen-
dendaq; ciuitate, deq; habendo delectu iuuentutis ui
deretur, uniuerſo ſenatui uerbis ſcriptiſq; aperui, ac
deinde qua potui deligentia, induſtria, fide, ad om-
nia celeriter ſagaciterq; prouidenda, ubiq; præſens
præſtoq; fui, neq; uſquam defui, ubi uſum aliquem
mei fore ciuitas iudicabat. Quæ cura cum me ibi

aliquamdiu occupatum tenuißet, rebus pro tempore compoſitis, domum redeo, quo ſtatim Rector ipſe cum dignitatis ſuæ inſignibus ſubſequitur, ac uniuerſitatis nomine mihi mandat, ut illico in ædem Diui Petri me conferam, quo iam frequens Academia conuenerat. Obtempero, in ſenatum uenio. Quis urbis ſtatus, quæ conſeruãdæ eius ſpes ac ratio foret, diligenter ſciſcitantibus ſententiam meam expono. Ad extremum, poſt uarios de ſumma reip. defendẽdæ ultro citroq; communicatos finitoſq; ſermones, communi omnium ſuffragio et ſententia rogor, uti ſtudioſæ iuuentutis, quæ adhuc in ciuitate reliqua erat, præfecturam ſuſciperem. Itaq; poſt meum in oppidum aduentum, cautum decretumq; ſub pœna capitis fuit, nequis clam, palám ue ab urbe profugeret, ac ne quenquam uigiliæ quæ ad portas in ſtationibus erant, excedere ex urbe paterentur. Hæc etſi non ignorabam, tum ob nimiam iuuentutis licentiam et indomitos mores, tum ob nationum uariarum diſsimilitudinem, quàm difficilis ac periculoſa prouincia foret, tamen cum qua de cauſa Louanium rediſsem, mecum reputarem, curam illam tandem, etſi grauate, ſuſcepi. Atq; ex eo tempore etiam conſideratius, quæ ad defenſionem ſalutis omnium perti-

nerẽt, cogitare proſpicereq; cœpi. Mittitur interea ad nos à ſereniſsima Maria Hũgariæ, Bohemiæ, etc̃. regina uidua ſorore tua chariſſima (cui huius inferioris Germaniæ ac Galliæ belgicæ tuæ gubernacula, ob ſingularem eius prudentiam merito commiſiſti) Philippus Dorlay gallicæ Brabantiæ prætor, qui ſummæ rerum Louanij præeſſet. Mittitur item cum trecentis tyronibus Cõradus comes Vernembergenſis. Poſtremo aũt ſub diluculum eius diei, quo hoſtis ad mœnia acceſsit, aduentare quoq; cum equitatu Georgius Rolyn dominus Emmerienſis nunciatur. Quã obrem à me Ioannes Tõmen tunc temporis conſul petit, uti honoris cauſa ei obuiam irem, quem plus minus una equitum centuria ſtipatum in urbem atq; in diuerſorium deduxi. Quo numere perfunctus, quia ſatis conſtabat hoſtes non procul ab urbe abeſſe, inſpiciendarum uigiliarũ gratia, armatus ad mœnia hoſtibus proximiora contendo. Ibi ſane excubias magna ex parte ſtationibus etiã alicubi deſertis, mire cõſternatas fractaſq; reperi, cum iam non fama hoſtilis aduentus, ſed flãma quoq; in oculis eſſet, qua deuaſtari omnia ex muris proſpiciebãt. Quibus ex tempore, adhortatione ac ſpe maioris præſidij (quam ſereniſsimæ re-

ginæ nobis fecerant literæ) confirmatis, cæteriſq;
procuratis, quæ ad horam ferme Diei tertiam qua
quauerſus equitando deſiderari animaduerti, in cu-
riā me confero, ubi omnes magiſtratus optimateſq;
ciuitatis una cum comite uernembergenſi, et domino
Emmerienſi, prætoreq; Brabantiæ Senatum coge
bant. Quos cum de raritate, trepidationeque eorum
qui excubarent, pro ſalute ciuitatis aſperius mo-
nuiſſem, ſtomachans non arctiore diſciplina in tā-
to periculo ciuitatis uigilias cœrceri, comiti Ver
nēbergenſi aſſideo, interea autem dū cōſulitur, quid
faciendum eſſet, per Chriſtophorum Pheegel ger
manicæ nationis iuuenem fortem et impigrum, ſubi
to denūciatur mihi nomine uniuerſitatis, ut omni ce
leritate domum meam contenderem, ubi omnis acade
miæ iuuentus, autoritate academica uoceq; præco-
nis cum armis conuenerat, ut pro ratione temporis
officioq; ducis ſuſcepto, cum illis agerem. Quibus
mandatis obtemperans è Senatu confeſtim ad ædes
meas propero, et quos ibi ſcholaſticos frequētes inue
nio, eueſtigio una cum magiſtro Seuerino Fetten Fri
ſio, legato meo, uiro ſtrenuo, et ad id munus ab ipſa
Academia prudenter delecto, in forum deduxi, ibi-
deq; fide data ſeſe militaribus oficijs aſtrinxēre. In
de agmine cōpoſito eos ad mœnia deduxi, qua par

te hoſtis potiſſimū expectabatur, qui locus medius
erat inter portā Bruxellenſē & fluuiolum, quē uul
go Vurā appellāt, ac ciues omnes, qui ibi excubabāt
ad alias urbis partes defendēdas diſcedere iuſſi. Na
tiones etiam ne quam permiſtæ turbam concitarent,
certis locis diſtinxi. Hæc atq; alia ſumma ſedulita-
te agenti mihi renunciatur, hoſtes miſiſſe fœcialē ſu
um, qui cū oppidanis colloquium exposceret, eumq;
intra mœnia ac porro in ſenatum admiſſum, adquē
nunciū ſtupefactus, ob temerariam ſtalticiam, &
ſtultam temeritatē eorū, qui hoſtē intra portas rece
piſſent, eiuſq; oculis raritatē propugnatorū, ſolitu-
dinem urbis, trepidationē non ſolum fœminarū, pue
rorumq; ſed etiā uirorum ac rem deniq; omnē cōtē-
plādā ſubiecíſſent. Eam ob rem muneris mei nō im-
memor curſim in curiam redeo, ac cum circumactis
huc illuc oculis, comitē Vernembergenſē, dominum
Emmerienſē, Brabantiæ prætorem (nā hos euoca
tus ad milites meos in curia reliqueram) nuſquam
niderē, eorum abſentiam demiratus, ſine quorum
conſilio & authoritate, nihil tale fieri debebat, ut
pote qui in ſuam fidem & tutelā Louanienſium ur
bem a Sereniſſima Regina Hungariæ recepiſent:
rogo num illi tam abſurdam rem iuſſiſſent, et cur

in præſentia à ſenatu abeſſent, reſpõdetur ab uniuerſis, omnes iam ex oppido profugiſſe. Percũctãti porro quid ſibi fœcialis uellet, aiunt eum regis Gallorũ nomine, deditionẽ urbis poſcere, proinde ſe contra emiſiſſe tubicinem, qui colloquium cum hoſte impetraret, interea fœcialem in oppido cõmorari iuſſum. Commouebat ſane me non parum reſponſum hoc, et perturbabar non mediocriter, quod uiderem non tantum non ex eorum, qui iam abſceſſerãt, authoritate, ſed ne me quidẽ in cõſilium adhibito, ac ne conſcio quidem, qui ſolus ſupereram, quiq; inter milites academiæ caput et dux authoritate publica conſtitutus eram, tãtam rem eſſe cœptam. Sed quid facerem? Iacta iam erat alea, nec abhorrere animos à deditione, et, ut in re deplorata, omnia malle, quam uim hoſtium experiri palam erat. Videns igitur meum conſilium, aut non requiri, aut non magni fieri, eoſque quo ſemel timore inclinauerant præcipites ferri, mœſtus ægerq; ad meos recurro, ut ipſos quàm poſſem maxime in officio continerem, confirmaremq;. At eo cum uentum eſſet, omnes præter quàm oppido paucos, anxie ac titubanter, inconſtãterq; loquẽtes inueni. Iã enim plenius certiores erãt redditi, de illa turpiſſima ducum fuga ex urbe, de flagitioſo fœcialis aduẽtu, de trepidatione ſenatus, de tubicine cõtra in caſtra emiſſo, ac de deſperatione deniq; cõſeruãdæ ciuitatis. Quare aduenientẽ me, num hæc ita eſſent, plæriq; eorũ ſtatim interrogãt, ad quorum quæſita cum triſtius reſpondiſſem, multa et ſimulans inuitus, et diſſimulans cum dolore, ecce ſubito quidam interruptis et morientibus uocibus ſic me inclamat. Ita ne ergo nos huc produxiſti, ut te duce omnes trucidemur? uel, quod iam minimũ malorum eſt, captiui reddamur? Cur rebus adhuc integris nos non incolumes abire permiſiſti, cum pro ſe quiſq; id abs te precibus cõtenderet? An uero ideo per uim retenti ſumus, ut nobis pro piaculo datis, facilior ciuitati foret cum hoſtibus tranſactio? Nam quorſum hoc petitum eſt colloquium, niſi ut ſi alia forte ratione pacem ciuitas facere nequeat, nos in eorum poteſtatem tradant, ac deditione corporum noſtrorũ, qui hic peregrini atq; aduenæ ſumus, ſalutem urbi ac ciuibus redimant. Hæc et alia cum iuuentus plane iam turbulenta, et furore quodam incredibili percita fremeret, ita uultus oculiq; eorum perpulerunt me, ut nihil unquam in uita mihi acciderit indignius, uel tulerim acerbius, Quis enim cuius integra conſcientia eſt, ac fraudis ſceleriſq; neſcia,

proditionis crimen diſsimulāter audiat? Talibus igi
tur uocibus mihi circum aures ſtrepentibus, cum ea
& turbulenta & temeraria & periculoſa eſſe ui-
derem, multaq; ſæpe inopinantibus ducibus uim bel
li ac turbam moliri non neſcirem, remittere me illis
fidem datam mihi paulo antea reſpondi, neq; enim
congruere ipſis aut reip. ut quem ſuſpectum infen-
ſumq; putent, ad eius ductum omnes uires ciuitatis
applicarent, neq; alias mihi gratum ducis nomē præ
ſertim in ea ciuitate, in qua cum hoſtibus inconſulto
duce pactio tentaretur. Itaq; commilitonem me de
inceps appellarent, & de fide mea pro experimentis
ſtatuerent, uelle equidem me omnes bellicos labores,
omnes militaris leges æquæ cum ipſis pati & ſubi-
re, alij inquam loquantur cum hoſte, pro arbitrio pa
ciſcantur, tranſigantq;, ego cum omnibus communē
belli euentum expectabo. Quod uero iuuenum in
ſolentiæ ac tempore cædens, ducis me imperio abdi
caui, & me illis cōmilitonem ad comunia pericula
obeunda, prōtiſsimum fore profeſsus ſum, non eſt
cur calumnientur æmuli, perperā illos a nobis relaxa
tos, cū præſertim nulli ſtipendio addicti, nulla ſtipu
latione alligati nollent ſine ulla ſpe ad interitū ruere
uolūtariū. Ego quoq; Academia et rectore rogāte
liber a iureiurādo coſdē illos liberos liberali īperio

habui, dum tēpus & rerum ratio tulit, eadem urgen
te, non nouo conſilio, ſed maiorum exemplo, ſimula-
tam hanc relaxationem, amplexus ſum, ut eo arden
tius atq; acrius iuuentutem ad urbis defenſionem ex
citarem, & id a quo animus abborrebat, oratione
ſignificaui, ac aperte dixi me ſcilicet nomen Ducis
nec ambiuiſſe nec ābire, eapropter ut cum iuuentus
omnis, quam ex tota Academia exciuimus, animad
uerteret in tantis rerum anguſtijs ductore ſe ſuo, et
omni ſpe ſalutis orbatam eſſe, maiore ſtudio oficiū
meum requirere cogeretur, & cum permultos ex il-
lis retentos in oppido inuitos, atq; id meo potiſſimū
cōſilio, a ſenatu decretum fuiſſe recordarer, quādo
iam cæteri duces in fugā ſe dediſsent, & ciues pmul
ti, eorum pedes fugaces & ueſtigia odorantes perſe
querentur ſimilem uiā, uolui iuuentutem a fide mihi
præſtita liberare, ne ullus īuitus uel coactus ſub me
is ſignis militaret, ut eo cōſilio timidos uel ablegarē
uel animoſiores fortioreſq; ad urbis defenſionē red
derem. Simili ratione ut a belli periculis abeſſet ſpar
tana iuuentus, cauſa diſsimulata, literiſq; datis, ad
Ephoros remittitur. Pari arte & prouidentia mi
lites Cæſariani ignominioſa miſſione apud Veſun-
tionem in officio retenti fuere. Tali deniq; cōſilio īpe
ratorio pſæpe belli duces præſtātiſsimi uſi ſūt quorū

uidelicet præcipua bene conſulendi portio hac laude continetur, ut diſpiciant non ſolum quid per ſe optimum ſit, ſed quid pro temporis ratione poſsit obtineri. Quid opus eſt uerbis? In eum iam res erat progreſſa locum, ut exitũ honeſtum nemo proſpiceret. Ita omnes dubitabant, hæſitabant, circunſpectabant omnia, quicquid increpuerat pertimeſcebant, diffidebãt rebꝰ ſuis. Aderãt tamẽ in ea armatorũ corona (ut ſere fit in multitudine) æquiores alij, et cõſilij ſanioris, quos id, quod ꝓpter imperitos factũ maxime uolebã, non mediocriter cõmouit. Hi ſtatim aggrediuntur me atq; orant, ne propter quorũdam temeritatem, uniuerſos deſererem. Sed quando eo nunc uentum ſit, ut ſenatus omnino decreuerit cũ hoſte colloquium, etiam atque etiam prouiderẽ, ut ſtudioſæ iuuẽtutis ratio haberetur, nec de ipſis grauius quicquam, quã de ciuibus ſtatueretur. Id uero et ſi ſenatus ab initio incõſulto me cõſtituiſset, tamẽ ne alicubi mea opera ſtudioſis denegata uideretur, ſedulo me facturum, aditurumq; extemplo ſenatum polliceor. His itaq; uerbis in uallo habitis, præſidio prius perluſtrato, cura excubiarum Seuerino iã delegata, in curiam reuertor. Quo in itinere, iuxta Carthuſianorum ſtagnũ, nõ longe à mœnibus, ob-

uius mihi fit Ioannes Rauenſchot patritius Louanienſis, a quo fio certior, Senatum ad portam Bruxellenſem iam adeſſe, ut in congreſſum colloquiumq; cum hoſte ueniret. Quæ res ut antea mihi, dum me inſcio ſtatueretur, ita nunc cum perficeretur, nouo rurſus dolori, ægritudiniq; eſſe cœpit, nihilominus tandem portam petere decreui, ibi cognoui hoſtium Duces fide data quatuor oppidanos ad colloquium admiſiſſe, hic ego memor meorum, & de cõmuni illorum ſalute anxius, interrogo ſtatim de nominibus eorum qui ad id muneris eſſent deſignati: Reſpondetur primum eſſe Hadrianum Blehemum tunc ciuitatis prætorem, ſecundum Ioannem Tommen eodem tempore (ut dixi) conſulem, Tercium Appleſtinum quendam, quem dominus ab Emmerija ſibi legatum fecerat, Quartum uero, ut tum erat omniũ rerum pertubatio, ignorari. Confeſtim prætor me rogat, ne meam operam in rebus tam aflictis ciuitati denegarem, uerum ut me quartum illum facerem, qui authoritate publica, colloquio deſtinatus, hoſtiũ timore forte perculſus ſe ſubduxiſſet, Ibi coniectis ſimul multorum in me oculis, huc etiam inuitãtibus, dubius primum conſtiti, quod ſtatim ſubirẽt animo, quæ me uel ut manerem, uel ad colloquium extrem

inſtigare uiderentur; ad extremum cum crederem id mihi à ciuitate imperari, quod à prætore ciuitatis rogabatur, feci inuitus id quod me facere ſinguli atque uniuerſi ciues, atque etiam ſtudioſi ſi conſulti fuiſſet non uoluiſſent modo, uerum etiam impenſe me rogauiſſent. Egreſſus ergo cum tribus illis quos ſupra retuli, in caſtra hoſtium per fecialem illum, qui temere dudum in oppidum receptus fuerat, deducimur. Cum autem uentum eſſet ad Leproſariam Bancenſem, quæ non multum diſtat à mœnibus, ſeorſum ab alijs Nicolaum Boſſutium dominũ Longeualis, Martinum Roſſemum Gelriæ metatorem, & quendam alium nobilem gallum, nomine Iuerſellium, offendimus, inter quos Longouallius ut exercitus caput, minas promiſſaque magnifica iactabat, hinc uerborum iactatione libertatem, omniumque tributorum immunitatem, illinc denunciatione periculorum cædes, incendia, aliaſque belli calamitates, facillimã oppidi expugnationẽ, eandemque omni ordini ac ætati pernicioſiſſimã oſtentans. Proinde ſecum ciues expenderent, premia an ſupplicia expectare mallent, ſe ſanguini parſurum ſi leges ſuas reciperent. Hoc in colloquio cum à nobis diutius multis & uarijs argumentis repudiata eſſet, propoſita

ſit ab hoſte pactio redemptionis, ut trimeſtre ſtipendium hoſtili exercitui ſolueremus, quod in ſingulos menſes erat ſeptuaginta millium coronatorum aureorum. His additum erat ut omnia tormenta, machinaſque bellicas, globos pulueres & quicquid ad eorum inſtrumentum & apparatum pertineret, traderemus. Commeatũ quoque & annonam exercitui præberemus, ſed uiſto precio. Quod ſi uero in has leges conueniſſet, uolebat etiam ut quatuor ex proceribus oppidi ſibi pro obſidibus darentur. Tandem cũ alij tres deputati ac ego nõ uideri nobis tam iniquas conditiones ab oppidanis impetrari poſſe oſtendiſſemus, eo deſcendit hoſtis ut ſeptuaginta coronatorum millia accepturum ſe, de cæteris autem nihil remiſſurum diceret: Itaque cum poſtulatis huiuſmodi ad ſenatum in curiam quò item uiros primarios populi & Academiæ conueniſſe conſtabat, reuertimus. Ibi (ut multa breuitatis cauſa prætermittam) omnium ſuffragijs uiſum eſt, & pecuniam illam & obſides dandos eſſe. Ad hæc prætori mandatum, ut congios (quos amas uocant) quadraginta uini & centum cereuiſiæ hoſtium ducibus offerret, ſi a petendis pulueribus tormentarijs, bombardiſque deſiſtere uellent, ſin minus bombardas

ſaltem retineret: Commeatum autem præcio legiti
mo hoſtibus polliceretur, Id quoq; omnium ore de-
cretum eſt, ut ſi hoſtis nec prece nec precio nec gratia
apoſtulatis deduci poßet, omnia potius tradenda,
quæ exigebat, nempe ſeptuaginta millia coronatorũ
bombardas & pulueres, quam in eius manus incidẽ
dum eße: Nam intra mœnia nec animus nec uires
erãt, quibus oppugnationi reſiſteretur, ac unuſquiſ
q; iam latibulis occultorũ locorum, uitam fortunaſq;
ſuas tegere conabatur. Quæ cum ſatis confuſe &
pertumultuoſe conſilijs, animiſq; omnium per ſum-
mum terrorem turbatis, anxijſq; acta eßent, ut no-
runt omnes qui tum louanij fuere, prætor, Apple
ſinus & ego, Senatus & Academiæ decreto ite
rum cum obſidibus in caſtra egreßi ſumus, qui fue
re Ioannes Tommen, Conſul, ijs qui prius coloquio
fuerat deſtinatus, Gregorius a Dieuen, Bartholo
mæus Heetueldius, & Iacobus Veltius iuris licenti
atus. Deducentibus obſides, multi comites tum ſtu-
dioſorum tum ciuium (ut qui ſibi certi de pace aut
inducijs eſſent) fuerunt. Vbi autem ad hoſtem uen-
tum eſt, qui nos iuxta Bruxellenſem portam operie
batur, Longouallius, qui exacte iam a ſuo fœciale
intellexerat, quid animi, quid militũ in oppido eßet,

prætoris orationem interrumpens ſe cum tot milli
bus, quot ſibi uideretur, ingredi oppidum uelle ait.
Qua rei nouitate omnibus ſtupefactis prætor reſ-
pondit ſe præter ea quæ in mandatis habebat, nihil
offerre poſſe, Quod ſi ea non placerent, non habere
ſeſe quod polliceretur amplius. Ad hæc Longoua
llius deditionem ciuitatis Regis ſui nomine acerbius
flagitãs extrema queq; ac crudeliſsima ciuibus mini
tabantur. Tandem cum utrimq; varia tractarẽtur,
ut de oppido dedendo cum ciuibus & magiſtratu in
tus communicare liceret, prætori dimidium horæ
tantummodo ad reditum tribuit, Tanta erat oppi-
di expugnandi hoſtium libido, ut in re tanti momen-
ti, plus temporis ad deliberationem concedere nolue
rint. Prætor ergo in urbem reuertitur, ſequentibus
cum multis, qui prius una exierant. Ego uero eius
temporis quod dabatur, breuitatem contemplans, cũ
interea non tam in Senatu, quam foris apud hoſtem
cõmuni omnium ſaluti prodeße poße me iudicarem,
manendum mihi foris, colloquendumq; de conditio-
nibus primis, interea, dum prætor rediret, ſtatui. E
tenim cum fœdera, quibus cum hoſte deuincitur fi-
des, negligi uiderem, metuebam ne quemadmodum
Longouallius ſemel, ita quoq; iterum appendicem

duriorem poſtulatis adijceret Hæc autem ne acci
derent, continuo colloquio, pertrectando animo ho
minis, & captanda uoluntate, impedire poſſe exiſti
mabam, ne pluris redemptionem ciuitatis licitare
tur. Alia mihi quoq; manēdi cauſa fuit, quæ nō me
ocriter angebar, Timebam enim ne ſanatui pertur
bato tam & rebus diffidenti deditio placeret, cuius
conſilij ego particeps uel conſcius eſſe nolebam, deſ
perans omnino ut erat neruis omnibus urbs ipſa ſo
luta & debilitata me tali cōſilio reſiſtere poſſe. Sed
roget quis, quænam tibi Damiane fuit cum Longo
uallio amicitia, ut ea fretus deditionis ſpem illi adi
mere conareris? quæ tandē uero eſſet, niſi quod cū bo
na ſpes cum omnium rerum deſperatione confligit,
in afflictis ac perditis rebus fidenter infirma præſi
dia, pro ualidis amplexamur. Superiori colloquio
quod cum hoſtibus fuit, intellexit Longouallius me
Luſitanum eſſe ex gente minime, ob priſca inter
Reges fœdera, inuiſa; me item non nullos in Gallia
Luſitanos habere amicitia & ſanguine coniunctos,
quibus cum magna neceſſitudo Longouallio inter
ceſſerat. Quibus rebus effectū eſt, ut mecum huma
nius loqui & multum de truculento aſpectu & uio
lentia ſermonis remittere cœperit. Itaq; fiducia illius

recentis noticiæ beneuolentiæq; quam Longoualli
us in præſens ſimulabat, illic ſubſtiti. Qutlm? No
nne firmamentum ſtabilitatis eius, quam in bello
quærimus eſt fides, & conſcientia promiſſorū? hæc
cum mihi publica iuſſu Senatus hoſtiſq; data eſſet
nō ſubſiſterem, cuius rei fiducia reuerteram, eiuſdem
non manerem? Vbi illa eſt antiquæ fiduciæ formu
la, inter bonos bene agier oportet, ut ne propter te,
fidemue tuā captus fraudatuſue ſim. At qui mul
tis audientibus ſepe tuum ad hoſtem dixi huius iuriſi
urandi religione & uirtutis fiducia nixus, Louani
enſes Senatuſconſulto facto, communiq; conſenſu,
omnia prius tentare, pati & ferre conſtituiſſe, quā
in deditionem uenire. Quare ſi commodis principis
ſui, ſuiſque proſpectum cuperet, pactiones illas
pecuniarias penitus admitteret, quam fruſtra oppi
dum oppugnatione appeteret, cuius exitum non du
bitarem longe alium futurū quam ipſe opinaretur,
Tandem nullis argumentis, nullaq; ratione hoſtis
commotus ſancte affirmabat ſe copia militum, nec
oppidum nec oppidanos grauaturum, ſi deditio
procederet, ſin minus oppugnationem iamiam fu
turam. Quod ego quorſum attineret, circumſpici
ens, omnes armorum belliqꝫ caſus incertos eſſe, an-

cipiteſq; dicebam. Ac talia me foris agenti expe-
ctãteq; prætoris reuerſionem (uix dum enim eius tẽ
poris, quod ad conſultandum exiguum conceſſum
erat, dimidia pars effluxerat) dum induciarum fi-
ducia ſecuro prorſus animo hoſtes iuxta foſſam &
portam Bruxellenſem paſſim uagabantur, ecce ſu-
bito præter omnium expectationem, bombardarum
ſonitu, & iaculis omnia compleri cœpta, quæ quidẽ
re ſiue diuinitus, ſiue aſtu militari euenerit, perculſi
attonitiq; hoſtes, alij in partes alias effuſi, in fugam
cuncti conuerſi ſunt. Ego uero & ſi gaudio magno
exiliebam, quia urbi à regina ſuccurſum putabam,
hoſtilemq; ſpem deluſam, tamen de me quid repente
ſtatuerem haud reperiebam. Nam fuga in qua hoſ
tes ſpem collocauerant, eam undiq; pernicioſam mi
hi proſpiciebam. Quo enim me reciperem? in ciuita
tem ne? cuius iam portæ clauſæ & tela emiſſa acceſ
ſum prohibebant? In caſtra ne? atqui hoſtes ſciebam
omni diritate atq; immanitate teterrimus fore. A
lateribus autem profugiũ impediebãt obiecti hinc il
linc impedimentorum aggeres, ueruntamen hiſce tan
tis difficultatibus ſubito circumuentus, dum pericu
lis omnibus poſthabitis, equi celeri curſu me recipere
ad urbẽ connitor, auferor una cũ agmine fugiẽtiũ,

ac circumfuſorum impetu cum equo ſimul, infœlix le
gatus, ac ciuitati melius quam uitæ meæ conſulẽs, in
hoſtium caſtra abripior. Atqui Louanienſes cla-
mabunt me dignum calamitate, quod non redierim
cum prætore in urbem. Hunc clamorẽ diſcutiemus.
Si aliquid culpæ ineſt, nihil deprecor, teq; Auguſtiſ
ſime Cæſar cognitorem facio, apud quẽ non capti
oſam legum interpretationẽ, ſed æquitatem ipſam
plurimum põderis habere omnibus cõſtat. Nec quid
quam adducam in medium, quod non prius Loua-
nienſibus exhibui. Ac primum redeãt mecũ in me
moriam illius diei, quæ tantam fortunæ atrocitatẽ
tam triſtem rerum faciem, tantam totius reip. for-
midinem ob oculos poſuit. Nõ inficiabuntur eã fuiſ
ſe, ob circunſtans ciuitatem malum, omnium rerum
confuſionem conuerſionemq;, ut omnibus libera fa-
cultas fuerit, quod cuique uidebatur, pro rep. facien
di. Nam cum forte ibi, premente tum ui aquarum,
minor oppidi cataracta eliſa eſſet, de cõſilio quorũ
dam factæ ſunt ruinæ, quibus aquæ fluxus ſiſtere-
tur. Nũ de damno dato, cum illis agi hodie poterit?
Multi ut ſpeculatores hoſtium, ut proditores, mul-
ti quoq; ut incendiarij aut latrones intra mœnia cõ
præhenſi in cuſtodiam & carceres publicos deducti

quorũ tamen pauci ſontes reperti ſunt. Num iſtis ob innocentiam dimiſſis, actio iniuriarum competat? Occiſus eſt etiam eodem tempore pro hoſte ſocius, pro oppugnatore ciuitatis, is qui defenſor ei, propugnatorq; uenerat, nec is unius fuit, ſed duo una nocte. Multa præter ius & æquum in ea trepidatione commiſſa fuére, quæ ſi ſingula ad iuris etiam rigorem deducas, minime tamen eos qui ea egerunt, ulla lege teneri cenſeas, quoniam is ſtatus reip. fuit, ut expedire uiſum ſit à quouis eam adiuuari. Itaq; conſenſu quodam tacito legum, edictum mandatumq; uidebatur, ut quod quiſq; in remp. conferre poſſet, id conferret, remp. omne id habituram & ratum & gratum. Vnde etiam nunc talium rerum impunitas auctoribus libera conſeruatur. Atq; hanc poteſtatem cum omnibus tributam, tum mihi etiam maxime quod perſona publice eſſem à magiſtratu & Academia credidi, cuius ſenatus conſulti perſuaſione & boni publici cauſa remanſi foris, reuertente prætore in oppidum, ut ſiquid forte melius breui illo tempore, quod ſolum & ultimum ciuitati iam reſtare uidebatur, prodeſſe poſſem apud hoſtẽ, eius opportunitatem ne amitterem. Atq; hoc conſilio meo, ſiquid fuiſſet effectum boni, ut fructus eius totius fuiſſet

Reip. Ita contra incommodum certe, quod infœliciter accidit, in ipſa quoq; æquum eſt ut redundet. Ideo æquius etiam, quod hoc quicquid eſt infortunij, non mea culpa, ſed aliorũ maxime ſuperuenit. Nã ſi fuiſſet ſecundum belli leges ſeruata fides, expectatusq; induciarum exitus, potuiſſem me in tutum recipere, atq; eandem cum ijs qui tum in oppido erant, fortunæ aleam ſubire. Nunc uero uix dimidiato illo decurſo tempore quo tuto foris oratoribus abeſſe licuit, dum adhuc ſecurus colloquor cum hoſte, per uiolatas induciarum leges in atrocem illam fortunam incidi, quas ſi hoſtis uiolauit prior, ut interpres bellici conſilij & legatus captus ſum. Sin aũt oppidani audacia pro uirtute uſi, fatali quadam neceſſitate belligerandum ſibi cum fortuna putantes, ſolem ipſum præ iaculorum multitudine & ſagittarũ umbra obſcurare conati ſunt, etiam atq; etiam uideas te obſecro Cæſar, num non propterea maiore etiam ſtudio, ac ratione æquiore ſim à Louanienſibus ſubleuãdus, quod caput meũ quaſi certaminis cauſa, in maximũ totius huius belli diſcrimen obiecerunt, non aliter ac ſi uniuerſæ ciuitatis ſalus in meo alienigenæ periculo poſita eſſet, & uiolatas religiones induciarum, meo peregrini ſanguine atq; ſupplicio

*explandas cenſerent. Sed ut unde digreßus ſum re-
uertar, hoc modo in hoſtiam caſtris interceptus, ſub
tertiam ferme à ſolis occaſu horam, à Longouallio
accerſor, qui ſeparatim mira quadã atrocitate cau-
ſam extorquere nititur, quare oppidani pactiones
& conditiones bellicas perturbantes periurio, tam
furioſe caſtra ſua tormentis uerberarint? Si uera
referrẽ, præmia amplißima, ſi falſa, mortem certã
proponens. Quæ ſane uerba, ut à Duce ira & fu-
rore percito, & ſi animum fortißimi cuiuſq; uiri in
flectere potuißent, nihilominus omnibus ſupplicijs
ſalutem ciuium ciuitatiſq; anteferens, mortem etiã,
quæ naturæ debita, pro Academia eßet potißimũ
reddenda, contemnens, oratione forti & conſtanti
ſic imperatoris animum fregi atq; compreßi, ut ho
ſtem non ſolum ab oppugnatione deterruerim, ſed fe
re etiam ad relinquendam obſidionem compulerim.
Certe illud uerißimũ eſt, quod ex meis uerbis triſtis
anxiuſq; diſcedens, & ab omni ſpe capiendæ urbis
deturbatus, uide inquit quid agas Damiane. Tuã
ego ſalutẽ adiuraui, ut uel uera cum præmio, uel fal
ſa cum pernicie referres. Si me fallis, ipſe tuæ cala
mitatis auctor fueris. Cui reſponſum eſt à me, omni
mortis timore ſublato. Nihil deprecor, ſi falſi cõuin*

*car. Sed quoniam more comparatũ eſt, propter te
ſtimoniorum religionem & fidem, quã ſemper om
nis natio coluit, ut nemo teſtimonium, ne minimis qui
dem in rebus, de re ſua diceret, iſtius ipſius colloquij
atque illius prioris, quod ante Bruxellenſem portã
cum eo habueram, Longouallius ipſe uerum & præ
clarum iudicij ſui dedit mihi teſtimoniũ, & à ſe ſub
ſignatum, cui ſigillum ſuum impreßit. Hoc diplo-
ma, quanquam inuitus, Louanienſibus oſtẽdi, quod
eos ne eatenus quidem commouit, ut mihi uel uerbis
gratias agerent. Deum immortalem, quæ iſta tanta
feritas atq; barbaria, ut homines ſummis beneficijs
ſalutis ac libertatis affecti, ne oris quidem ſignifi-
catione gratiam officij teſtificari uelint. In eodem
autem fatetur Longouallius auctorem me præcipu
um fuiſſe, quo minus ipſe Louaniũ oppugnaret, eãq;
ſolum ob cauſam in nouem millium coronatorum
aureorum redemptionem me condẽnaſſe. Tandem
nouitate facti commotus hoſtis, ſollicitus ſuſpicio-
ne, ſuſpenſus metu, perturbatus oratione mea, re ta
men cum ductoribus communicata, meq; in cuſtodiã
tradito, caſtra quæ prope muros habebat, de tertia
uigilia, quo tempore oppidũ capere decreuerat, Ga
lliam uerſus, præter omniũ expectationem, mouet*

imperat, quũ ipſe & quidam Iacobus Monchi-
us dominus Digneſſan Longouallij gener me cap-
tiuum duxerunt, ubi uiginti millia coronatorum ex-
torquere ſunt conati, criminantes auctorem me ur-
bis conſeruatæ fuiſſe. Ad extremum in carcere pu-
blico ab eis Landunij Veromandiæ detentus, mul-
tiſq; ibi miſerijs confectus, ac prope extremum ſpi-
ritum exhalans, coactus ſum nouẽ millia, ut a nefa-
ria illa crudelitate & tyrannide uitam redimerem,
polliceri. Audita tibi eſſe arbitror Cæſar Au-
guſte dicta factaq; mea, qualiq; pietate in Louani-
enſes fuerim, qua ſi erga patriam aut parentes uſus
eſſem, etiam in tanta neceſſitudine & coniunctione,
non mediocris neq; uulgaris habenda fuiſſet. Nunc
illam non ciuis erga patriam, non filius erga paren-
tes, ſed aduena & hoſpes erga peregrinos oſtendi.
Sed quid huic charitati & bonitati meæ repenſum
fuerit, ne prolixior uidear, paucis duntaxat exẽplis
declarabo. Gallus quidã genere & diuitijs præpo-
tẽs, tutus Academiæ priuilegijs Louanij degebat.
Hunc amici libera & honeſta cuſtodia, domi meæ
aſſeruabant, nec deprecabatur Gallus hanc fortu-
nam, ut qui duriorem carcerem metuebat, nam tum
increbuerat fama noſtros ſcholaſticos in Gallia

carceri traditos eſſe, iſtius captiui permutatione no-
ſtra redemptio ſperabatur. Huius enim ſororẽ præ-
ſes primus priuati conſilij apud regem Gallorum
uxorẽ duxerat. Quid actum? Statim pia mater no-
ſtra ſe oppoſuit, fulminibus immenſis minitans meis,
tanquam hoc maxime Academiæ priuilegijs ad-
uerſaretur, ac demum ei cauſæ patrono adhibito,
hunc liberat, meq; meoſque in expẽſas damnat. Cre-
do quia erat contra priuilegia Vniuerſitatis Lo-
uanienſis. Atqui hoſtis in me ante urbem Louanien-
ſem omnia priuilegia omnium Vniuerſitatum uio-
lauerat, ſuperioreq; bello, Lutetiæ pariſiorum qui-
dam Cæſariani de bibliotheca ſua in ergaſtula &
latumias abrepti ſunt. Sed nolebant aliorum iniuri-
as imitari. Eſto. Sed lente hic agendum erat, & in
lõgum differenda ſententia, ut medio tẽpore Galli
hoc metu adducti, me alioſq; e ſeruitute libertati re-
ſtituerent. Nunc omnia ſunt feſtinanter, per-
uerſe præpoſtereq; geſta, ut nihil uel ex mora iudi-
cij commoditatis naciſcerer. Cæterum non fuiſ-
ſent ideo debilitata Academiæ priuilegia, ſi capti-
uum ſcholaſticum pro captiuo ſcholaſtico uel com-
mutaſſent, uel commutari ſaltem permiſiſſent, præ-
ſertim pro eo qui in manus hoſtium ob ipſius Aca-
demiæ & totius ciuitatis expiationem inciderat:

Sed alio tendebãt principes Vniuerſitatis, idq; ſuo tempore detegam. Nunc uero ad aliam ingratitudinem huic nõ diſsimilem accedo. Me adhuc apud hoſtes degente, Carolus Brugenſis (qui rectoratum tẽpore obſidionis geſserat) dignitatem ſuam deponere uolens, cum de more ut ſemper fit, ab uniuerſa Academia teſtimonium rei bene geſtæ magiſtratusq; ritte perfuncti ſibi dari poſtularet, ibi quidam quorum nomina honoris cauſa prætereo, palam reclamare cœperunt, aſserentes omnia ſibi placere, quæ rector tempore illo geſserat, nihilominus ſe Deũ hominesq; conteſtari proteſtariq;, ſiquid Adriano Blebemio ciuitatis prætori (nam is fato neſcio quo inauſpicato in manus hoſtium inciderat, & à Martino Roſſemio redemptione duorum millium coronatorum fuerat multatus) aut Damiano Goi tempore obſidionis, nomine Academiæ commendatum uel imperatum fuiſset, eo eorum facultates non teneri, quoniam quicquid illis delegatum ob ciuitatis defenſionem fuiſset, id ipſis facultatibus abſentibus, et ignorantibus, factum & actum eſſet. At nunc mihi reſpõdeant iſti proteſtantes, an non fuerit ſatis, tempore illo funeſtiſsimo eos ut capita cum alijs nõ paucis, nomine ipſarum facultatũ & totius Aca-

demiæ, cum rectore in curia comparuiſse, quo prætori, Appleſino, mihiq; commiſsa fuit cura deducẽdi obſides promiſcue & nomine ciuitatis & Academiæ? Certe æquus æſtimator iudicabit ratum id & firmum apud omnes facultates eſse debuiſse, quod tunc in curia à Rectore & primarijs urbis & Academiæ qui aderant, decretum fuit, quando cæteri cum tota Vniuerſitas, conuocata eſset, non comparuerunt, imo ne comparere quidem auſi fuerunt. Nam alius (timore perculſis omnibus) domi latebat, alius fugam meditabatur, alius Deum in templis ad puluinaria omnia adorabat, alius per plateas exanimis errabat, multi quoq; per mœnia ſe præcipitantes ex oppido iam aufugerant. Longouallius interim alio ex latere, omni contentione ad oppidi ipſius expugnationem feſtinabat. Dabatur ne hic tẽpus omnes à minimo ad maximum uſq; conſulendi, ut fit in ſolennibus & tanquillis comitijs? Minime uero. Nec quẽquã tam ſtupido iudicio aut mente eſse puto, qui hoc dicere aut uelit, aut poſsit, Quid iſta igitur uoluit proteſtatio, niſi ut quod ab Vniuerſitate debebatur, id facultates non deberent? Atq; ita ſuo timori medebãtur, ne ipſæ facultates ab eis repeterẽt, in quod ipſi conſenſiſſent. Itaq; Sa-

cra tua Cæſarea maieſtas ex duabus recitatis cau
ſis incipiet cognoſcere iſtorum hominum aı̃os, & cō
ſiderare, in quos ſcopulos eos omnes ingrata mēs cō
iecerit. Multa alia his nō inferiora recitaſſē, ſed ꝓ
lixitatem fugiā, quā obrem ad Senatum me cōferā.
Decimum quītum diē in carcere ſeruabar, ac mor-
bo ingraueſcēte nō minꝰ uitā quā libertatē deſpera
bam, cum ab eis qui uectigalibus ciuitatis præerāt,
uxori renunciatur, ne amplius priuilegijs, immuni-
tatibuſq; Academiæ utatur, eamq; debere deinceps
omnia uectigalia perſoluere. Bona me hercle cauſa,
ut pote quæ utrum ſcholaſticum iam in urbe non ha
beret. Atqui uiduis ſaltem ad annum defuncti ma-
riti iura relinquuntur, captiuis iura poſtliminij in
perpetuum incolumia ac ſalua ſeruātur. Meæ uxo
ri neutrum datum. Hanc barbaram impietatem cū
illa non ferret, ac propterea migrationem ad ſuos in
Hollandiam pararet, retinetur inuita cum omnibus
bonis, ut eam iniurijs & contumelijs obnoxiam ha-
berent. Nec antea dimiſerunt, quàm iuſſu sereniſſi-
mæ Reginæ ab iſta uiolentia ſunt cohibiti. Exceſ-
ſit tandem Louanio uxor, ſed non ſine luculento di-
ſpendio, cum per ſummam feſtinationem ea diſceſſio
præcipitata ſit, ne noua uis eius incepta retardaret.
Reſpondeat iam huic loco Academia, & patro-
nus ille qui Galli partes contra meos ſuſtinuit, cur
ſe non præbuerit huic negotio defenſores, cum mihi
homini ſcholaſtico & priuilegijs Vniuerſitatis iu-
re quiuis uro priuilegia frangebantur, quibus cum
uxor mea, quantumuis ego mortuus fuiſſem, ut omni
bus academicis conſtat, uti frui, dum uiueret, potuiſ
ſet: ac lōge maiore iure cum pro ſalute ipſius Aca
demiæ & ciuitatis captiuus adhuc apud hoſtes uer
ſarer. Nonne hic demum etiam agebatur de tuen-
dis Vniuerſitatis priuilegijs, pro quorum defenſio-
ne uniuerſa Academia inſurgere etiam non roga-
ta debuiſſet? Viderint certe alij, quibus nominibus
tales mores appellare uelint, bonos ne an malos, gra
tos an ingratos, pios an impios: mihi certe ut omnē
bilem ſupprimam, nequaquam ciuiles uidentur. Di-
xi quales ſe mihi abſenti exhibuerint, nūc quales præ-
ſenti præſtiterint dicam. Reuerſus Louanium ex
gallicis latumijs, cū Academia & Senatu agere
cœpi, ut repetita memoria præteriti tēporis, beneuo
lētiæ, amoriſq; ſui, aliqua ſigna oſtēderēt, ac etiā ut
hiſtoriā clariꝰ intelligerēt, quæ uarie à uarijs ut plæ
rūq; fit recitabatur, cōmētariolū quēdā in modū libel
li ſupplicis, latine feci, ubi totam obſidionis, & mei
carceris ſeriem tranſcurrebam, eumq; utriſq; ex-
hibui, in comitio. Maximo igitur cum ſilentio, ac

ut ex omnium uultibus & geſtibus apparebat) non
mediocri cum dolore calamitatum mearum, hiſto-
ria perlecta, uide quæſo Cæſar pientiſſime conſe-
cutiones rerum. Illi ut de poſtulatis meis liberius
conſultarentur, me ex conclaui ſecedere iubẽt, ac tum
repente mutato uultu, depoſitoq; pudore, tanquam
illis ad ludum & iocum accommodus uiderer, ora-
torem ad eos me ueniſſe dixerunt, quocirca oratore
alio eſſe opus, qui mihi responderet, ut pariter in mu
nere orationis pro uerbis uerba darentur. Ex eiuſ-
modi autem procemijs, quales epilogi futuri eſſent,
quãquam ſatis ariolabar, nunquam tamen tam illi-
berales, ingratos, odioſoſq; fore credebam, quàm po
ſtea ſeſe oſtenderunt. Etenim paucorum dierũ in-
teruallo (omnibus bonis intra extraq; conſilij locum
reclamantibus) decreuerũt ne gratias quidem ullas
mihi agendas uerbis, ne ex iiſdem actis gratijs pi am
matrem in iudicium fortaſſe uocarem. O ingrata
& amara ciuitas, quid flagitioſi, quid turpius di-
ci poteſt? Sed me comprimã. Mea equidem mode-
ratio, & pietas, & ſanctitas tibi præſtita, facile tu
am infamabit iniuriam. Talis autem ſentẽtia Aca
demicorum, non ſcriptis, ſed ore ad me perfertur,
quod aduerſus ſcripta (ut puto) nõ ualet inficiatio,

in uerbis inficiatio multum loci habere ſolet. Huma
niorem hac in parte ſe exhibuit Senatus. Ille enim
ampliſſimis uerbis gratias egit, excuſauitq; ærarij
penuriam, quod pecunia noſtram calamitatem ſuble
uari non patiebatur. At Vniuerſitas in qua tot
amicos, ſed fruſtra, non minus animo quam cõſuetu
ne uitæ coniunctos habere me ſancte deierare non
formidaſſem, ne ad uerba quidem ſe gratos oſtende-
runt, ne quod ſinguli ſeparatim mihi deberi fatebau
tur, Vniuerſitas debere uideretur, ſi beneficium a-
gnouiſſent. Atqui ipſe hoſtis ſuis ipſius ſigillis te-
ſtificabatur ſe meis uerbis circumuentum, ab op-
pugnatione deterritum fuiſſe. Age poſtquam nec
mihi nec hoſti credunt, uel ſe credere diſſimulant,
quid hoſtem à mœnibus abduxit? Noſter ne exer-
citus, qui ſe nuſquã hoſti oſtẽtari audebat? An ſubſi
dia miſſa, quæ ex medio itinere diffugerũt? An uis
oppidanorum, quæ hoſtibus ob imperitiam iaculã-
di ludibrio poſtea, non terrori fuit? Dent aliam cau
ſam, aut agnoſcãt me cauſam fuiſſe, niſi forte id aſ-
ſeuerent, quod à Longouallio & Martino Roſ-
ſemio: dum ſuo errori mederi conantur, in diuerſis
locis iactatum eſt, eos nimirum ab oppidi oppu-
gnatione abſtinuiſſe, ne eius deprædatione cum di-

nitijs maximis refertũ tunc eſſet, miles torpeſceret,
ac non Galliã iã (quo ipſi proficiſci diſſimulabãt)
ſed patriam ac domum meditaretur. Honeſta certe
cauſa, rei ignaris uideretur, mihi uero meo malo edo
cto, non item. Quare ut ita ſit, reſpondeant ipſi cur
non fuerint obſidibus contẽti, quos nomine ciuitatis
& Academiæ prætor eis obtulit, quibus uniuerſo
exercitui de ſeptuaginta millibus coronatorum au-
reorum, intra quinq; dierum ſpatium cautum erat,
Nonne hoc argumento efficaciſſime oſtenditur, eos
nihil aliud quam oppidum ui aut dolo occupare uo-
luiſſe, cuius fruendi cupiditate obcæcati, tantam &
tam ingentem pecuniam amiſerunt. Atq; ne forſi-
tan dixerint Louanienſes, etiã ſi hoſtis oppugnaſſet,
nunquã urbe potitus fuiſſet. Sit hoc ita: quãquã om
nium in contrarium ſemper ſententia fuit. Nõne etiam
Louanienſibus uictoribus, multa clade illa defenſio
cõſtitiſſet? An tantũ ſanguinis pro mœnibus effun
dendum, nullã gratiam auctori meretur, qui ſolus in
cauſa fuit ne effunderetur? Sicut autẽ medicus ad-
uenientibus grauibus & periculoſis morbis mirifice
& deligenter colitur, iiſdẽ recedentibus & depul-
ſis, uel ut magus deteſtabilis, uel ut circulator ridicu
lus habetur, ſicut poſt liberatam ciuitatẽ repenſum

fuit illi uiro, cuius eccleſiaſtes Solomon meminit, ita
mihi cum Louanienſibus accidit. Neſcio reuera tã
iniquis hominibus quid animi fuiſſet, ſi necem quam
frendens hoſtis mihi intentabat, in tergum reuinctis
manibus perituro, uel militum haſtis, uel carnificis
gladio, ipſis interminatus fuiſſet. Quarum rerũ non
ſolum euentus atq; perpeſſio, ſed etiam & expecta-
tio indigna homine libero erat. Quæ haudquaquam
euitauiſſem cruciamenta, niſi ſpes tot millium aureo
rum, quæ poſtea mihi partim imperata, partim ex-
torta ſunt, auaritia & crudelitate de mea uita de-
certantibus, irato duci aliam mẽtem attuliſſet. Nec
dubium eſt, quin anima mihi ſupplicio adempta, ut
hoſtis dixiſſet me merito occiſum, ita cædem meam
Louanienſes approbaſſent, ne quod mihi nunc uiuen-
ti debẽt, tunc heredibus meis cogerẽtur dare. Quod
ſi redeant eadem tempora, ut res humanæ inſtabi-
les ſunt, omniaq; per ſũmũ tumultum feſtinãda fue-
rint, nulli tutum erit, non uocato Senatu, quicquam
è rep. ſtatuere nec ulli dubium, quã ſolet hæc cuncta
tio eſſe pernicioſa. Sed pleriq; ut præterita non cu-
rãt ita in futurum nõ cõſulunt. Ego autẽ tã me gra
tioſum ſingulis arbitrabar, ut ſi publice gratiæ mi-
hi negarentur, eas tamen mihi à priuatis pollicerer.

Atq; utinam poſtquam in me tales eſſe conſtituerant, ſaltem ſe meliores erga alios exhibuiſſent, quorum uirtutibus calumnia nullam maculam aſpergere potuit. Viderentur enim iudicio errare, quod me iniquius tractauiſſent. Nunc cum ad omnium merita æque ſint ingrati & maligni, morbo peccant potius animi, qua iudicij. Et ut alia non pauca omittam, quam parce grati fuerint in Seuerinum Feiten, qui mei abſentis uices ſtrenue procurabat, quam itẽ anguſte in Chriſtophorum Phegel nobilem illum Germanum, de quo antea dixi, unum tantum adferam, inſignis ingratitudinis exemplum, in Petrũ Lupum Harum Hiſpanum. Is enim Louanij annos plus minus ſedecim, uitam probe & honeſte agens, homo rei militaris peritiſſimus, ut pote quam in aquilonaribus partib⁹ per multos ãnos ſub Daniæ, Noruegiæ, Suetiæq; regibus, ac ſub Liuoniæ equitum cruciferorum Principe, haud parua ſane cum laude & gloria exercuerat, à Senatu Louanienſi, bombardarum & machinarum bellicarum omnium præfectus creatus eſt, in quo munere cum multa de facultatibus ſuis inſumpſiſſet, ſoluta tandẽ obſidione, cum neceſſarias impenſas, quas temporis neceſſitas tulerat, à Senatu repoſceret, pro præmio

criminationem retulit. Nam illi obiectum fuit quod plæbem ad ſeditiones concitaſſet, rem tam impudẽter confictam, ut nec ulla dilutione egeret. Fuiſſent enim ad ſupplicia quam ad præmia proniores, ſi noxam aliquam in homine inueniſſent. Ingratitudinem profecto, cuiuis bono intolerabilem. Prudenter & ſapienter ad Perſarum exẽplum, à Romanis actio contra ingratos inexorabili lege ſancita eſt, qua ingrati ipſi infames habebãtur, & ſupplicijs afficiebãtur, ut ea ratione ciuitatem ſuam liberam & immunem à tam ſordido crimine conſeruarent, uaria item præmia ijs, qui in ſuam Rempub. aliquid beneficij cõtulerant, ſapienter propoſuere, & in eos quorum opera dignitatem populi Romani atq; imperij tuebatur, & quorum etiam induſtria reip. negotia recte adminiſtrabantur, maxima beneficia contulere. Nec ulla maior cauſa profecto tantam illã Romanorum nominis atq; imperij gloriam euexiſſe uidetur, quam ingens quoddam & admirabile gratificandi ſtudium, in eos à quibus beneficium aliquod quamuis exiguum accepiſſẽt. At ut id quod res eſt proferam, quam alieni Louanienſes ab hoc munificentiæ genere ſunt, quam procul à ſenſibus ſuis gratificationem amandarunt, & quam diſſimulanter

illam Solonis legem prætereunt, quæ omnem huma
næ uocis prædicationem excedit, ut quæ iubeat eos
qui in bello pro patria ceciderunt, laudibus illuſtrā-
dos, & clariſsimis monumētis exornādos, liberoſq́
eorum publice alendos atq́ erudiendos eſſe, quam
aduerſum hanc legem, meæ famæ & honori ac libe-
ris meis accidiſſet, ſi apud hoſtes pro Louanienſi-
bus interijſſem, cum me uiuo tam contraria faciant.
Sed cuperem eos Cæſar Auguſte interrogari, qua
cauſa commoti, tam ingrate & impie repudiarint
officiū. Dicent forte paupertate. At unde tāta the-
ſauri uis, tā abſtruſa pecunia? Vbinam erant repo-
ſita, quæ hoſtibus dare intra quinq́ dies decreue-
rant, ſeptuaginta coronatorū aureorum millia, quæ
ipſi tūc numerata habere ſe in oppido dicebāt? Ha
bent igitur diuitias, non benemeritis, ſed hoſtibus.
Si hoſtibus ſit danda pecunia, in prōptu eſt, ſi re-
muneratione beneuolentiæ compenſanda ſunt meri-
ta, aut propter uiciſſitudinem ſtudiorum aliquid ali
cui ſuppeditandum, illico theſaurus nullus. Quod ſi
Louanienſes uel ſcintillulā gratitudinis oſtēdiſſent,
æquo animo omnia, quæ in eorum gratiā paſſus ſū,
ferrem, ſed cum tam maleuolos & ingratos erga me
experiar, quorum opes, ciuitatem, uitam, cum maxi-

mo bonorum meorum diſpendio & corporis crucia
tibus incolumes ſeruaui, dici non poteſt quām id ani
mo meo graue & moleſtum ſit, maxime dum reputo
beneficia præſtita, omnia in meam ipſius perniciem
& damnum recidiſſe. Quare non ægre quidem to-
lerare debent, ſi quam maledicendo, maleq́ faciendo
uoluptatem ceperunt, eam male audiēdo, maleq́ ac
cipiendo amittant. Reliqui patriam, & non uulga-
res in ea honores, ut Louanij priuatus degerem. Pe-
ragratis diuerſis prouincijs, omnibus Louaniū præ
tuli. Vxorem eo induxi, ut ipſa quoq́ relicto natali
ſolo, Louanium omnibus locis anteponeret. Ante
omnis periculi ſuſpicionem urbe exceſſeram. Hoſte
iam aduentante, cunctis fugientibus, redij. Onera ci
uitatis ego alienigena ingentia illa ſuſcipio, & quan
quam ſcirem quantis laboribus premerer, ſuſceptarū
rerum, opprimi me periculo officij malui, quam ſalu
tem, quæ mihi concredita erat ciuitatis, aut prop-
ter aliorum perfidiam deſerere, aut propter metum
periculi negligere. Meam auctoritatem ſecuta ſtu-
dioſa iuuentus arma induit, ad ſtationes ſe cōtulit,
hoſti ſe oppoſuit. Alijs ducib. ex urbe profugiētib9,
ego ſolus remāſi, & fugā quæ à cæteris parabatur,
repreſſi. De defēdēda interim urbe diffiditur, ego
omnes ꝓmiſſis meis excitaui, et ſimul ſalutē deſpe-

rare uetui. Hoſtilia me inſcio petūtur colloquia, ne-
gotijs, re plane deplorata, ubiq; adhibeor. Violan-
tur induciæ, ego quaſi piacularis hoſtia morti relin
quor. Verbis mihi ſoli infauſtiſsimis, hoſtem ab ur
bis oppugnatione deterreo. Condor in carcerē, ubi
poſtquam mors ob oculos, ſæpe uerſata eſt, extor-
quetur pro redemptione immanis pecunia, quæ op-
pido non mediocri redimendo ſatis eſſet. Redeo ad
Louaniēſes adhuc pedorem carceris obolens, horro
rem inter pericula mortis conceptum, & necis deſti
natæ etiam uultu præ me ferens, Poſtulo aliquo ho
norario meas miſerias cohoneſtari, nullæ gratiæ ne
uerbo tenus quidem referuntur. Et recte faciūt, &
quidem pro more ſuo. Quid enim Louanienſibus
cum homine alienigena, peregrino, tranſmarino?
Atqui me miſerum, non putabam me externum, ſed
ciuem, non peregrinum, ſed ſocium, non tranſmari-
nū, ſed domeſticū, cū caput & fortunas meas ꝓ illo
rū capite & fortunis ex altiſsimo gradu ſecuritatis
in ſummum uitæ periculum demittebam. Ideoq; hæc
apud tuas piētiſsimas aures clemētiſsime Cæſar ex-
ponere placuit, apud quem ut omnes uirtutes ſūt in
pretio, ita merita in remp. longe plurimi fiunt, &
ingratitudo, quæ cauſa eſt ut benefacere nec libeat

nec conſultum ſit, longe teterrima exiſtimatur, ut
quæ tanquam peſtis non uni ſed quam plurimis no-
ceat, & hominem beneficum, qui libenter de multis
bene meretur, ita afficiat, ut tædium, pœnitentiamq;
ſuæ uirtutis capiat, perinde atq; ſi ſcelus aliquod cō
miſiſſet. Sed fruſtra querimonia. Non enim conque
ſtione aut meæ fortunæ, aut illorum mores emenda-
buntur, Hoc doleo, quod alij deinceps capient exem
plum de me, ne magna beneficia in alienam remp. cō-
ferant. Quo in dolore, hoc unum me conſolatur,
quod tuo maxime Cæſar iudicio, innocentiam pie-
tatemq; meam protegere & tueri dignatus es, neq;
in aduerſis ſine ullo remedio atq; alleuamēto diutius
permanere uoluiſti, ſed īperatoria tua & digna Cæ
ſarum uirtute ſentētia, ampliſsime de mea ſalute de
creuiſti, ac condemnatione Lōgouallij, generiq; ſui
militaris imperij diſciplinam, bellicarumq; legum in
poſterum dignitatem, auctoritatemq; ſanxiſti. Cu-
ius ampliſsimi decreti ſanctioniſq; tuæ, literas Sa-
cratiſsimæ Cæſareæ Maieſtatis tuæ manu ſig-
noq; obſignatas, ad perpetuam rei memoriam, & po
ſteritatis recordationem ſeruabo. Ac non quia Lo
uanienſes in me impij ingratiq; fuere, tua continuo
Cæſar merita beneficiaque obſcurari aut interire

patiar. Vellet autem Deus Optimus Maximus, ut Louanienſes, quibus tantam pietatem, quantam maximam animus meus capere potuit, præſtiti, maieſtatis tuæ edicta decretaq; ſequentes, cum honori ſuo & meo conſulerent, tum res meas geſtas imitatione potius & remuneratione, quam inuidia & obtrectatione dignas cenſerent.

ERRATA, SIC CORRIGE,

B.pag.1.verſu.1.fecerant.lege.fecerant.
Verſu.5. vernembergenſi .lege.Vernembergenſi.
Verſu.10.exerceri lege coërceri.
Verſu.12.germanicæ.lege.Germanicæ.
Verſu.16.autoritate lege auctoritate.
Verſu.pœnultimo oficijs lege officijs.
B.2.pag.1.verſu.9 ad quem lege Ad quem.
Verſu.10.ftalriciam.lege.ſtultitiam.
Verſu.11.ſolitudinem lege ſolitudinem.
Verſu.12.authoritate lege auctoritate.
Verſu.vltimo iuſſiſent.lege iuſſiſſent.
pag.2.verſu.10.authoritate.lege.auctoritate. ſic poſt, auctoritate publica,
B iij pag.2.verſu.14.lege.militares leges æque.
Verſu.18.temporecedens lege temporicedens.
B.iiij verſu.10.oficium lege officium.
C.pag.1.verſu.9 hic ego lege Hic ego.
Verſu.14. Tercium.lege,tertium.
Verſu.15.ab Emmerqa lege Emmerienſis.
Verſu.18.afuctis. lege afflictis.
pag.2.verſ.12.longeualis.lege.Longæuallis,
Verſu.pœnultimo.dicitio lege deditio!
C.ij.pag.1.verſu.7.exercitui,lege.exercitui,
Verſu.8,viſto precio,lege.iuſto pretio,
Verſu,pœnultimo oferret,lege,offerret,
pag.2,verſu,1,præcio,lege, pretio,
Verſu,2,pollicereturr,lege,polliceretur,
Verſu,3,lege,nec prece,nec pretio,
Verſu,9,lecorum,lege.locorum.
Verſu,16,iis qui prias coloquio,lege,is qui prius colloquio,
Verſu,3,à fine,operiebatur,lege,opperiebatur,
Verſu,3,ſtupefactus,lege ſtupefactus,
C,iij,pag.1,verſu.8,queq;,lege,quæq;,
Verſu,9,minitabantur,lege,minitabatur,
pag,2,verſu,6,meocriter,lege mediocriter.
Verſu,13,conereris,lege,conareris,
Verſu,15,afuctis,lege,afflictis,
C,iiij,pag,1,verſu,4,quærrimus,lege,quærimus,
Verſu,10,tuum,lege, tum,
Verſu,16,potuis admiteret,lege potius admitteret,
Verſu,20,afirmabat,lege, affirmabat,
pag,1,verſu,19,teterrimu,lege,teterrimos,
Verſu,ultimo,auferror,lege,auferor,
D,pag,2,verſu,17,publice,lege,publica,
D,2,pag,1,verſu,2,inipſa,lege,in ipſam,
E,1,pag,2,verſu,10,flagitioſis,lege,flagitioſius,
E,iij,pag,1,verſu,6,unimo,lege,animo,
Ibi,conſuetune,lege,conſuetudine,
E,4,pag,2,verſu,7,qua indicij,lege,quam iudicij,
Ibi verſu,3,à fine,lege,facultatibus,

Oliſipone, in ædibus Lodouici Rhotorigij typographi ac bibliopolæ regij. menſe Iunio.

M,D.XLVI.

28183/4